

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

และ

ทะเบียนปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

ตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

www.pasaklocal.go.th

ประกาศองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

เรื่อง ประชาสัมพันธ์การขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน ประจำปีงบประมาณ 2567

ตามที่ องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ได้ดำเนินการสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน ในพื้นที่ตำบลป่าสัก เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนชุมชน แผนพัฒนา การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และเพื่ออนุรักษ์ สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้สืบทอดหรือถ่ายทอดสู่คนรุ่น หลัง หรือผู้ที่สนใจศึกษาหาความรู้ ผ่านสื่อบุคคล ที่เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้านได้ นั้น

บัดนี้ งานการศึกษา สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก ได้ดำเนินการสำรวจและขึ้นทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน ประจำปี 2567 เรียบร้อยแล้ว จึงขอประกาศประชาสัมพันธ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน ของตำบลป่าสัก ให้ผู้ที่สนใจและประชาชนได้รับทราบโดยทั่วกัน หากในพื้นที่ได้มีข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น/ปราชญ์ชาวบ้าน เพิ่มเติม สามารถติดต่อขอขึ้นทะเบียน ได้ที่งานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำนักปลัด องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก โทรศัพท์หมายเลข 0-5446-5342

ประกาศ ณ วันที่ 2 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2567

(นายบุญส่ง เขียวใจ)

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราชการ 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ฟื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ และจัดให้มีพื้นที่สาธารณะ สำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจ และศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทยสามารถปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไปกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อำเภอเมืองสมุทรสาคร ได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงได้จัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อให้ข้อมูลด้านศาสนา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชน ในการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่นต่อไป

งานการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
สำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปลาสึก

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น	1-5
บทที่ 2 ฐานข้อมูลด้านศาสนา	6-11
บทที่ 3 ประเพณีท้องถิ่น	12-18
บทที่ 4 ประชาชนชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น	19-35

บทที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

1.1 วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
2. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเองอันจะนำไปสู่การอนุรักษ์และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

1.2 ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ซึ่งเรียกว่า ปราชญ์ชาวบ้านหรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กัน ดังนี้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายภูมิปัญญาไว้ว่า หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญาดังนี้ “ภูมิปัญญาหมายถึง องค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้เลือกสรร ประยุกต์ พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย” กระทรวงศึกษาธิการได้อธิบายความหมายของภูมิปัญญา ไว้ว่า “ภูมิปัญญา หมายถึงความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของคนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกตคิดวิเคราะห์จนเกิดปัญญา และตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลาย ๆ เรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่าง ๆ อาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหา การจัดการ และการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรา ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ที่มีอยู่ทั่วไปในสังคม ชุมชนและในการตัวของผู้รู้เอง หากมีการสืบค้นหาเพื่อศึกษา และนำมาใช้ก็จะเป็นที่รู้จักกันเกิดการยอมรับ ถ่ายทอดและพัฒนาไปสู่คนรุ่นใหม่ตามยุคตามสมัยได้” สารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก (เล่มที่ 23) ให้ความหมายไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” (Thai Wisdom) หมายถึง ความรู้ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่ค้นคว้ารวบรวมและจัดเก็บเป็นความรู้โดยถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดเป็นผลผลิตที่ตีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์สามารถนำมาแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตได้สามารถ จันทรสุรีย์(2536)กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้างทั้งลึกที่ชาวบ้านสามารถคิดเองทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัยกรมวิชาการ (2538) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่าความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิต ของคนเราผ่านกระบวนการสังเกตุวิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้เฉพาะหลายเรื่องความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชา ต่างๆอาจกล่าวได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินชีวิตของคนเรารัตนะ บัวสนธ (2535)กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการค้นคว้าของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลกและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการค้นคว้าดังกล่าวจะมีรากฐานจากคำสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณีที่ได้รับการถ่ายทอดสั่งสอนและปฏิบัติสืบเนื่องกัน มาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย

ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคลฉลาดชายสมิตานนท (อ้างอิงถึงในพิธีฐนาครำไพ. 2537) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือสติปัญญาอันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายบนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิตสัตว์พืชและมนุษย์ด้วยตัวเองตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้างสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(ม.ป.ป.)กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ความสามารถและทักษะของคนไทยที่เกิดจากสิ่งสมประสพการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรรเรียนรู้ปรุง แต่งและถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัยจากความหมายดังกล่าวอาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีตซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

1.3 ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติคนไทยได้สร้างชาติสร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของบ้านเมือง มีการดำรงชีวิตด้วยความสุขร่มเย็นอยู่ได้จนถึงทุกวันนี้เพราะได้ใช้ภูมิปัญญาของตนมาตลอดภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งซึ่งพอจะสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยสร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคง
2. สร้างความภาคภูมิใจและศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทย
3. สามารถปรับ ประยุกต์หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสม
4. สร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคมและธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน
5. ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุค

ประกอบ ใจมั่น ได้กล่าวถึงความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ดังนี้คือ

1. ช่วยให้สมาชิกในชุมชน หมู่บ้านดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข
2. ช่วยสร้างความสมดุลระหว่างคนกับธรรมชาติแวดล้อม
3. ช่วยให้ผู้คนดำรงตนและปรับเปลี่ยนทันต่อความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบอันเกิดจากสังคมภายนอก
4. เป็นประโยชน์ต่อการทำงานพัฒนาชนบทของเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อที่จะได้กำหนดท่าทีการทำงานให้กลมกลืนกับชาวบ้านมากยิ่งขึ้น

1.4 ลักษณะของภูมิปัญญาไทยลักษณะของภูมิปัญญาไทย มีดังนี้

1. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องใช้ความรู้(Knowledge) ทักษะ(Skill) ความเชื่อ(Belief) และ พฤติกรรม (Behavior)
2. ภูมิปัญญาไทยแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนคนกับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคน กับสิ่งเหนือธรรมชาติ
3. ภูมิปัญญาไทยเป็นองค์รวมหรือกิจกรรมทุกอย่างในวิถีชีวิต

4. ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของการแก้ไขปัญหา การจัดการ การปรับตัว การเรียนรู้เพื่อคงความอยู่รอดของบุคคล ชุมชน และสังคม
5. ภูมิปัญญา เป็นแกนหลัก หรือกระบวนทัศน์ในการมองชีวิต เป็นพื้นความรู้ในเรื่องต่าง ๆ
6. ภูมิปัญญาไทยมีลักษณะเฉพาะหรือมีเอกลักษณ์ในตัวเอง
7. ภูมิปัญญาไทยมีการเปลี่ยนแปลงเพื่อการปรับสมดุลในพัฒนาการทางสังคมตลอดเวลาของอายุภูมิปัญญาไทย

1.5 การกำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทย

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม ได้กำหนดขอบข่ายของภูมิปัญญาไทยไว้ 5 ด้าน ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านเกษตรกรรม หมายถึง การผสมผสานการเกษตรและเทคโนโลยีโดยพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม รวมทั้งความสามารถในกาแก้ปัญหาต่างๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ภูมิปัญญาด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง การอนุรักษ์ธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน
3. ภูมิปัญญาด้านการจัดการ สวัสดิการและธุรกิจชุมชน หมายถึง การใช้คุณธรรมและจริยธรรมในด้านการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม
4. ภูมิปัญญาด้านการรักษาโรคและการป้องกัน หมายถึง การสืบทอดความรู้ดั้งเดิม และการประยุกต์ใช้ความเชื่อท้องถิ่น เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพอนามัย
5. ภูมิปัญญาด้านการผลิตและการบริโภค หมายถึง การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการแปรรูปและการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างผลิตเพื่อการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็นธรรม อันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจ

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้กำหนดฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อดำเนินการ ประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment: LPA) ดังนี้

1. ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน,เกษตรทฤษฎีใหม่ เป็นต้น
2. ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่ายโดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตเช่น งานจักสาน,งานแกะหนังตะลุง,งานทอผ้าด้วยมือ,งานเย็บปักถักร้อย, การทำหัวโขน เป็นต้น
3. ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิตโดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของจำนวนมากเพื่อการค้าและรวมถึงงานด้านการบริการเช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป,การแปรรูปสิ่งต่างๆจากยางพารา เป็นต้น
4. ด้านกาแพทย์ไทย คือภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย ,การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค เป็นต้น
5. ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การบวชป่า , การสืบชะตาแม่น้ำ ,การทำแนวปะการังเทียม ,การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

6. ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม , ประติมากรรม,นาฏศิลป์,ดนตรี,ทัศนศิลป์,คีตศิลป์,การละเล่นพื้นบ้านและการนันทนาการ

7. ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน

8. ด้านอื่นๆเช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณีพิธีกรรม อาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

1.6 ประเภทของภูมิปัญญาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกระทรวงศึกษาธิการแบ่งสาขาหรือประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 11 สาขา ดังนี้

- 1.สาขาเกษตรกรรม
- 2.สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม 3.สาขาการแพทย์แผนไทย
- 4.สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 5.สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน
- 6.สาขาสวัสดิการ
- 7.สาขาศิลปกรรม
- 8.สาขาการจัดการองค์กร
- 9.สาขาภาษาและวรรณกรรม
- 10.สาขาศาสนาและประเพณี
- 11.สาขาการศึกษา

คณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม แบ่งประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่นไว้ 7 ประเภท ดังนี้

1. ภูมิปัญญาด้านการเกษตร
2. ภูมิปัญญาด้านเศรษฐกิจ
3. ภูมิปัญญาด้านศาสนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมความเชื่อ
4. ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรและการพัฒนาหมู่บ้าน
5. ภูมิปัญญาด้านศิลปะ
6. ภูมิปัญญาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม
7. ภูมิปัญญาด้านภาษาและวรรณกรรม

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฉบับกาญจนาภิเษก(เล่มที่ 23)จัดแบ่งสาขาภูมิปัญญาไทย ออกเป็น 10 สาขาดังนี้

1. สาขาเกษตรกรรมและปศุสัตว์ หมายถึงความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะและเทคนิคด้านการเกษตรกับเทคโนโลยีโดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งตนเองในภาวะการณ์ต่างๆได้
2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม หมายถึงการรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ใน การแปรรูปผลิตผลเพื่อชะลอการนำเข้าสู่ตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัดและเป็น ธรรมอันเป็นกระบวนการที่ทำให้ชุมชนท้องถิ่น
3. สาขาการแพทย์แผนไทย หมายถึงความสามารถในการจัดการป้องกัน และรักษาสุขภาพ ของคนในชุมชน โดยเน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเอง ทางด้านสุขภาพ และอนามัยได้
4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึงความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึงความสามารถในการบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตรา และโภคทรัพย์เพื่อส่งเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน
6. สาขาสวัสดิการ หมายถึงความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม
7. สาขาศิลปกรรม หมายถึงความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ
8. สาขาการจัดการองค์กร หมายถึงความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานขององค์กรชุมชนต่างๆให้สามารถพัฒนาและบริหารองค์กรของตนเองได้ตามบทบาท และหน้าที่ขององค์กร
9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึงความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้งภาษาถิ่น ภาษาโบราณภาษาไทยและการใช้ภาษาตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท
10. สาขาศาสนาและประเพณี หมายถึงความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำ สอนทางศาสนาความเชื่อและประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติ ให้บังเกิดผลดีต่อ บุคคลและสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

ฐานข้อมูลด้านศาสนา

2.1 วัดเขตตำบลป่าสักอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

2.1.1 วัดแก

2.1.2 วัดแกใหม่ธรรมนิมิต

2.1.3 วัดป่าสัก

2.1.4 วัดป่าสักธรรมวิทักษ์มงคล

2.1.5 วัดม่วงชุม

2.1.6 วัดม่วงใหม่สมบูรณ

บทที่ 3 ประเพณีท้องถิ่น

3.1 กิจกรรมการจัดงานวันสำคัญและประเพณีในท้องถิ่น มีดังนี้

3.1.1 งานประเพณีสงกรานต์ รดน้ำดำหัวญาติผู้ใหญ่และผู้เฒ่าที่เคารพนับถือ

ด้วยในวันที่ 13 เมษายนของทุกปี ถือเป็นวันขึ้นปีใหม่หรือประเพณีสงกรานต์ ซึ่งเป็นประเพณีที่ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งวันขึ้นปีใหม่หรือประเพณีสงกรานต์ถือว่าเป็นวันสำคัญของคนไทยเพราะถือว่าเป็นวันเริ่มต้นใหม่ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ยังเป็นวันที่ชาวไทยให้ความสำคัญกับการแสดงออกถึงความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ จะมีการเตรียมข้าวปลาอาหารสำหรับไปทำบุญที่วัดสงกราน้ำพระ และมีการขนทรายเข้าวัด ซึ่งเรียกว่า “การทานเจดีย์ทราย” ตลอดจนเป็นการแสดงออกถึงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ บิดามารดา ญาติผู้ใหญ่ และผู้เฒ่าที่เคารพนับถือ ด้วยการรดน้ำขอพรเพื่อเป็นสิริมงคลแก่ตนเอง ประเพณีสงกรานต์จึงเป็นประเพณีที่มีกิจกรรมต่าง ๆ หลายกิจกรรม ที่ได้ถือปฏิบัติสืบทอดกันมาทุกปี

3.1.2 งานประเพณียี่เป็งลอยกระทง

การสืบสานประเพณีลอยกระทง เป็นประเพณีของไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาแต่โบราณ ในวันเพ็ญเดือน ๑๒ เป็นวันที่พระจันทร์เต็มดวง เดิมพิธีลอยกระทง เรียกว่า พระราชพิธีจองเปรียง ชักโคม ลอยโคม ซึ่งเป็นพิธีของพราหมณ์ เพื่อบูชาพระเจ้าทั้งสาม คือ พระอิศวร พระนารายณ์ และพระพรหม ตำนานเรื่องของการลอยกระทงมีความเชื่อแตกต่างกันไป แล้วแต่พื้นที่ในแต่ละท้องถิ่น ศาสนา ที่แต่ละท้องถิ่นยึดถืออยู่วิธีการลอยกระทงก็แตกต่างกันไป การลอยกระทงในปัจจุบันยังคงรักษารูปแบบเดิมเอาไว้ได้ตามสมควร เมื่อถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง ชาวบ้านจะจัดเตรียมทำกระทงจากวัสดุที่หาง่ายจากธรรมชาติ เช่น หยวกกล้วยและดอกบัว นำมาประดิษฐ์เป็นกระทงสวยงาม ปักธูปเทียนและดอกไม้เครื่องสักการบูชา ก่อนทำการลอยกระทงลงในแม่น้ำก็จะมีพิธีอธิษฐานในสิ่งที่มุ่งหวัง พร้อมขอขมาต่อพระแม่คงคา เพราะได้อาศัยน้ำท่านกินและใช้แม้ว่าความเชื่อและวิธีการลอยกระทงจะมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละท้องถิ่น แต่ความเชื่อที่เหมือนกันคือ ประเพณีการลอยกระทง เป็นคติความเชื่อของชนชาติที่ประกอบอาชีพกสิกรรม ซึ่งมีน้ำเป็นปัจจัยหลัก ในการประกอบอาชีพที่ทำให้พืชเจริญงอกงามสมบูรณ์ จึงมีการลอยกระทงไปตามกระแสน้ำเพื่อขอบคุณพระแม่คงคาหรือเทพเจ้าแห่งน้ำ อีกทั้งเป็นการแสดงการคารวะขอภัยที่ได้ลงอาบ หรือปล่อย สิ่งปฏิกูลลงน้ำ ไม่ว่าจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม หลังจากรลอยกระทงแล้วยังจะมีการละเล่นรื่นเริงสนุกสนาน อันเป็นธรรมเนียมในการสร้างความสามัคคีความกลมเกลียวของคนในชุมชนอีกด้วย

3.1.3 งานประเพณีตานสลากภัต

ความเป็นมาของประเพณีตานก๋วยสลาก ประเพณีทำบุญให้คนตาย ทำทานให้คนเป็น

ประเพณีตานก๋วยสลากหรือที่ภาษาไทยภาคกลางเรียกว่าสลากภัต เป็นประเพณีเนื่องในพระพุทธศาสนา ที่กระทำสืบต่อกันมาตั้งแต่ครั้งพุทธกาล ในภาคเหนือจะเรียกประเพณีต่างกันไปในแต่ละท้องถิ่น มีทั้ง ตานสลาก กิ้นข้าวสลาก กิ้นก๋วยสลาก กิ้นสลาก แต่ก็ล้วนหมายถึงประเพณีเดียวกัน แม้จะมีรายละเอียดปลีกย่อยแตกต่างกันไปบ้างก็ตาม ประเพณี ตานก๋วยสลาก มักทำกันตั้งแต่เดือน 12 เหนือ ถึงเดือนยี่เหนือ หรือตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคมของทุกปี ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวบ้านหยุดพักจากทำนา พระสงฆ์ก็จำพรรษาอยู่ในวัดเพราะอยู่ในช่วงเข้าพรรษา ผลไม้มากและกำลังสุก เช่นส้มโอ ส้มเกลี้ยง กล้วย อ้อย และยังเป็นช่วงที่ข้าวเปลือกหรือข้าวสารใกล้หมดยังฉาง จึงเป็นโอกาสอันเหมาะสม โดยมีความเชื่อว่าการตานก๋วยสลากนอกจากจะเป็นการทำบุญแก่ญาติผู้ล่วงลับแล้ว ยังเป็นการทำทานสงเคราะห์แก่คนยากไร้ ซึ่งถือว่ามีกุศลแรง

3.1.4 งานผ้าป่าสามัคคี

ความเป็นมาของพิธีทอดผ้าป่าสามัคคี

ความเป็นมาของพิธีทอดผ้าป่ากล่าวไว้ว่า ในสมัยพุทธกาล เมื่อครั้งที่พระบรมศาสดายังมิได้ทรงอนุญาตให้พระภิกษุทั้งหลายรับจีวรจากชาวบ้าน พระภิกษุเหล่านั้นจึงต้องเที่ยวเก็บผ้าที่เขาทิ้งแล้ว เช่น ผ้าเประอะเปื้อนที่ชาวบ้านไม่ต้องการนำมาทิ้งไว้ ผ้าห่อศพ เป็นต้น เมื่อรวบรวมผ้าชิ้นเล็กชิ้นน้อยพอแก่ความต้องการแล้ว จึงนำมาซักทำความสะอาด ตัดเย็บ ย้อม เพื่อทำเป็นจีวร สบง หรือสังฆาฏิ ผืนใดผืนหนึ่ง การทำจีวรของพระภิกษุในสมัยพุทธกาลจึงค่อนข้างลำบากยุ่งยากและเป็นงานใหญ่ ภิกษุทั้งหลายต้องร่วมมือร่วมใจช่วยกันอย่างขมุกขมื่น ครั้นชาวบ้านทั้งหลายเห็นความยากลำบากของพระภิกษุสงฆ์ ต้องการจะนำผ้ามาถวาย แต่เมื่อยังไม่มีพุทธานุญาตโดยตรง จึงนำผ้าไปทอดทิ้งไว้ ณ ที่ต่าง ๆ เช่น ในป่า ตามป่าช้า หรือข้างทางเดิน เมื่อพระภิกษุสงฆ์มาพบ เห็นว่าเป็นผ้าที่ผู้เป็นเจ้าของทอดอาลัยแล้วคือไม่ต้องการ ก็นำเอามาทำเป็นสบง จีวร พิธีการทอดผ้าป่าจึงมีขึ้นด้วยสาเหตุนี้พิธีการทอดผ้าป่าพุทธศาสนิกชนชาวไทยได้ปฏิบัติกันมาแต่โบราณ

3.1.5 งานประเพณีเข้าพรรษา

วันเข้าพรรษา เป็นวันสำคัญในพุทธศาสนาวันหนึ่งที่พระสงฆ์เถรวาทจะอธิษฐานว่าจะพักประจำอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่งตลอดระยะเวลาฤดูฝนที่มีกำหนดระยะเวลา 3 เดือนตามที่พระวินัยบัญญัติไว้ โดยไม่ไปค้างแรมที่อื่น หรือภาษาปากว่า การเข้าพรรษานี้ถือเป็นข้อปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์โดยตรง พระสงฆ์จะไม่จำพรรษาไม่ได้ เนื่องจากรูปใดไม่จำพรรษาถือว่าต้องอาบัติทุกกฏตามพระวินัยการเข้าพรรษาตามปกติเริ่มนับตั้งแต่วันแรม 1 ค่ำ เดือน 8 ของทุกปี (หรือเดือน 8 หลัง ถ้ามีเดือน 8 สองหน) และสิ้นสุดลงในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 หรือวันออกพรรษา โดยวันเข้าพรรษาเป็นวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่ต่อเนื่องมาจาก วันอาสาฬหบูชา (วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 8) ซึ่งพุทธศาสนิกชนชาวไทยได้สืบทอดประเพณีปฏิบัติในวันเข้าพรรษามาช้านานแล้วตั้งแต่สมัยสุโขทัย

3.1.6 งานประเพณีตานใจบ้าน

ชาวล้านนาที่มีเชื้อสายไทลื้อนั้นนับถือเทวดาเรือน เทวดาเสื้อบ้าน และเทวดาเมือง นอกจากนี้ ยังมีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ประจำหมู่บ้าน ประจำเมือง ที่เรียกว่า “ใจบ้าน ใจเมือง” เทวดาทิ้งสามและสถานที่ศักดิ์สิทธิ์นี้ถูกหล่อหลอมเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่นของไทลื้อเมื่อสร้างหมู่บ้านแล้ว คนไทลื้อจะกำหนดสถานที่แห่งหนึ่งเป็นศูนย์กลางหมู่บ้าน เรียกว่า ใจบ้าน และเมื่อสร้างเมืองก็จะกำหนดจุดใดจุดหนึ่งเป็นใจเมือง แยกต่างหากจากศาลเทวดาบ้านและเทวดาเมือง เมื่อตกลงจะใช้จุดใดเป็นใจบ้านแล้ว จะนำเสาหลักสูงพอประมาณไม่เกิน 1 เมตร จำนวน 5 ต้น สีสันแรกปักเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ส่วนเสาที่ทำปักลงที่จุดกึ่งกลางสี่เหลี่ยม โดยให้เสาทั้งหมดโผล่เหนือดินพอสมควร จุดที่ปักเสานี้เรียกว่า “ใจบ้าน” ส่วนใจเมืองก็ทำเช่นเดียวกัน เพียงแต่จะใช้เสาหลักใหญ่กว่า บางแห่งมีหอพอบ้าน หรือต้นไม้ใหญ่เป็นสัญลักษณ์ เสาใจบ้านเป็นศูนย์รวมจิตวิญญาณของหมู่บ้าน ที่สิ่งสถิตของเหล่าเทพยดาอารักษ์ ใจบ้านใจเมืองนี้จะเป็นสถานที่ประกอบพิธีส่งเคราะห์บ้านส่งเคราะห์เมืองหรือ สืบชะตาบ้านสืบชะตาเมือง

3.1.7 ประเพณีสู่ขวัญสืบชะตา

การสืบชะตาเป็นพิธีกรรมที่ชาวพื้นเมืองล้านนา ให้ความสำคัญ ซึ่งเป็นพิธีที่แฝงด้วยวิถีคิด และปรัชญาทางพุทธศาสนา โดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเป็นมงคล แสดงถึงการส่งสิ่งชั่วร้ายออกจากร่างกาย ออกจากชุมชน ออกจากบ้านเมือง และยังเป็น การสร้างขวัญและกำลังใจให้กับกลุ่มบุคคลนั้นๆ ประเภทของการสืบชะตา สามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1. การสืบชะตาเมือง เช่น รัฐ ประเทศ จึงทำพิธีบวงสรวงเทพยดาผู้ที่ปกปักรักษาเมืองนี้ เป็นการแสดงความกตัญญูต่อเทพทั้งปวง และบรรพบุรุษที่ปกป้องผืนแผ่นดินนี้ไว้ เพื่อให้ประเทศร่มเย็นเป็นสุข
2. การสืบชะตาบ้านหรือหมู่บ้าน มีจุดมุ่งหมายคือการทำให้ชุมชนหรือหมู่บ้านนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้า เป็นสิริมงคลต่อคนที่อาศัยในชุมชนนั้น มักจะจัดปีละ 1 ครั้ง ส่วนมากจะเป็นวันก่อนวันเข้าพรรษา หรือวันปากปี ในช่วงเทศกาลสงกรานต์
3. การสืบชะตาบุคคล มีจุดมุ่งหมายคือให้บุคคลนั้น อยู่เย็นเป็นสุข พ้นจากโรคภัย เสนียดจัญไรต่าง ๆ บายศรีที่ใช้ในพิธีสืบชะตาคือบายศรีนมแมว ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการเสริมขวัญและกำลังใจ การรองงามเจริญเติบโต โดยทางล้านนามักประกอบพิธีนี้พร้อมกับการอัญเชิญหรือบายศรีสู่ขวัญ

บทที่ 4

ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี ศาสนาและภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการในการส่งเสริมและทำนุบำรุงศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีศาสนา และภูมิปัญญาในท้องถิ่น โดยท้องถิ่นมีฐานข้อมูลภูมิปัญญาในท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เป็นฐานของการสร้างทุนทางสังคมของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาเป็นพลังที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

สาขาที่ 1 ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกสิกรรม/การปศุสัตว์/การประมง/การป่าไม้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เกษตรอินทรีย์ เป็นต้น

ชื่อ	นายสมศักดิ์ ปัญญาจรี
เลขประจำตัวประชาชน	35603-00144-371
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 09 มิถุนายน 2521
ที่อยู่ เลขที่	260 หมู่ 4 ตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 56110
เบอร์โทรศัพท์	0870-250-201

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก สนับสนุนการเกษตรชุมชน หมู่ 4 ตำบลป่าสัก

การทำเกษตร ของนายสมศักดิ์ ปัญจบุรี มีอาชีพทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ได้ทำการเกษตรทำนาทำไร่ เลี้ยงสัตว์ และปลูกผักสวนครัว เป็นอาชีพที่สามารถขายเลี้ยงครอบครัว จะทำการเกษตรแบบผสมผสานกันไป ตามฤดูกาล มีรายได้เสริม ทำให้มีฐานะดีขึ้นกว่าเดิม และทำการเกษตรดังกล่าวจนได้รับยกย่องให้เป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้กับผู้สนใจและหน่วยงานต่างๆ เข้ามาศึกษาเรียนรู้วิธีการทำ/การปลูกพืช เลี้ยงเตา (สาหร่าย) ปลูกผักจรด และเลี้ยงสัตว์ (เลี้ยงกระบือ) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน (เกษตรอินทรีย์ หมู่ 4) โดย นายสมศักดิ์ ปัญจบุรี บ้านเลขที่ 260 หมู่ที่ 4 ตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา

สาขาที่ 2 ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือหรืออุปกรณ์อย่างง่าย โดยใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักรสาน งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย เป็นต้น

2.1 การถักไม้กวาดทางมะพร้าว

ชื่อ	นายส่วย	สลาเครื่อง
เลขประจำตัวประชาชน	35603-00575-351	
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 14 มกราคม 2483	
ที่อยู่ เลขที่	74 หมู่ 4 ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา 56110	
เบอร์โทรศัพท์	0927-965-246	

การถักไม้กวาด คือ การทำไม้กวาดทางมะพร้าว มีขั้นตอน ดังนี้

1. นำก้านมะพร้าวที่เตรียมไว้ไปแช่น้ำประมาณ 5 นาที จากนั้นใช้เชือกฟางมัดก้านมะพร้าวไว้เป็นกำๆ ละประมาณ 10 เส้น และให้หักปลายก้านมะพร้าวลงมัดให้แน่นอีกรอบ
2. นำก้านมะพร้าวมามัดเป็นกำต่อกันไปเรื่อยๆ จนเป็นแผงให้ได้ความยาวประมาณ 30 เซนติเมตร แล้วมัดปลายเชือกให้แน่น เพื่อเตรียมไปพันกับด้ามไม้กวาดที่เตรียมไว้
3. นำปลายแผงก้านมะพร้าวด้านหนึ่งวางทาบไว้ที่ด้ามไม้กวาดแล้วใช้ตะปูตอกยึดไว้ให้แน่นเพื่อไม่ให้หลุดจากนั้นนำแผงก้านมะพร้าวพันไปรอบๆ ด้ามไม้กวาดโดยให้พันขึ้นไปด้านบนจนสุดปลายแผงแล้วมัดเชือกฟางไว้กับด้ามไม้กวาดให้แน่น พร้อมทั้งใช้ตะปูตอกแผงก้านมะพร้าวให้ยึดติดกับด้ามไม้กวาดโดยรอบ เสร็จแล้วให้มัดรวบปลายก้านมะพร้าวไว้
4. นำตะปูตอกที่ด้ามไม้กวาดหนึ่งจุดแล้วนำเส้นพลาสติกมาผูกและสานขัดกันไปเรื่อย ๆ รอบด้ามไม้กวาดจากนั้นนำก้านมะพร้าวอีกส่วนหนึ่งมาตัดปลายให้แหลม แล้วเสียบตามช่องเส้นพลาสติกโดยรอบเพื่อตกแต่งให้ไม้กวาดดูหนาขึ้น

5. นำเส้นพลาสติกมาสานขัดกับก้านไม้กวาดขึ้นลงให้รอบด้ามไม้กวาดเพื่อเพิ่มความแข็งแรง โดยจะใช้เส้นพลาสติกสลับสีกันเพื่อเพิ่มความสวยงาม สานจนสูงประมาณ 7 เซนติเมตร แล้วใช้ตะปูตอกปลายพลาสติกให้แน่น

6. ทำการปลดเชือกที่ปลายก้านไม้กวาดออกแล้วคลี่ก้านไม้กวาดให้แผ่แนบกับปลายด้ามไม้กวาด ตัวที่นำปลายเส้นพลาสติกสอดในรูเชือกที่ด้ามไม้กวาดแล้วมัดให้แน่น จากนั้นนำเส้นพลาสติกมาสานขัดกับก้านไม้กวาด ทีละ 5 เส้น จนรอบด้ามไม้กวาดตัวที่เสร็จแล้ว นำตะปูตอกเส้นพลาสติกกับด้ามตัวที่ให้แน่นอีกครั้งหนึ่งเป็นอันเสร็จ

2.2 ผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกบ้านแกใหม่

ชื่อ	นางเข็มทอง คำจูน
เลขประจำตัวประชาชน	35603-00442-033
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 19 มิถุนายน 2499
ที่อยู่ เลขที่	143 หมู่ 6 ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา 56110
เบอร์โทรศัพท์	0898-353-828

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าสัก สนับสนุนกลุ่มผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกบ้านแกใหม่ หมู่ที่ 6
ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา

กลุ่มผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกบ้านแกใหม่ “หญ้าแฝก” เป็นพืชตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้า
 พระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 หญ้าแฝกมีประโยชน์มากมาย หญ้าแฝกนั้นนอกจากช่วยรักษาดินและน้ำให้สามารถปลูกพืช
 อื่นให้มีผลผลิตเพิ่มขึ้น หญ้าแฝกยังสามารถนำมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ของใช้ในครัวเรือน และของประดับ เช่น กระเป๋าถือ
 ลายไทย กระเป๋าถือลายน้ำไหล กระเป๋าถือลายสมอ ฯลฯ กลุ่มผลิตภัณฑ์หญ้าแฝกบ้านแกใหม่ บ้านเลขที่ 143
 หมู่ที่ 6 ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา (เยื้องโรงเรียนบ้านแกใหม่นิคม)

สาขาที่ 3 ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายในการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ/เตียง/ตู้) การแปรรูปสิ่งต่าง ๆ จากยางพารา เป็นต้น

3.1 การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้

ชื่อ	นายจันท์ ดอนแทน
เลขประจำตัวประชาชน	-
วันเดือนปีเกิด	-
ที่อยู่ เลขที่	103 หมู่ 6 ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา 56110
เบอร์โทรศัพท์	0907-586-026

การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้

การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ ของนายจันทร์ ดอกแทน มีอาชีพท การเกษตรเป็นอาชีพหลักแต่เนื่องจากการทำ อาชีพการเกษตรด้านเดียวรายได้ไม่พอกับรายจ่ายจึงได้หาอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เสริมมา จนเจ็ครอบครัว จึงได้ เปิดร้านขายเฟอร์นิเจอร์เป็นธุรกิจแบบครอบครัว และได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเกี่ยวกับ การทำเฟอร์นิเจอร์จากไม้ เช่น ตู้ เตียง โต๊ะ เก้าอี้ ฯลฯ จะได้ผลิตเฟอร์นิเจอร์มาขายเองโดยไม่ต้องไปซื้อต่อ จากโรงงานเพื่อประหยัดต้นทุน ในการจัดซื้อเฟอร์นิเจอร์ และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจในหมู่บ้าน/ชุมชน ในการท าเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ

สาขาที่ 4 ด้านการแพทย์ไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย/การนวดประคบสมุนไพร) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์พื้นบ้าน เป็นต้น

4.1 การทำยาสมุนไพรลูกกลอนบอระเพ็ด

ชื่อ	นายสมศักดิ์ ปัญญาจรี
เลขประจำตัวประชาชน	35603-00144-371
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 09 มิถุนายน 2521
ที่อยู่ เลขที่	260 หมู่ 4 ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา 56110
เบอร์โทรศัพท์	0870-250-201

บอระเพ็ด เป็นไม้เลื้อยที่พบได้ตามป่าดิบแล้งจัดเป็นสมุนไพรไทยบ้าน ๆ ที่มีสรรพคุณทางยาสารพัดโดยส่วนที่นิยมมา ใช้ทำ เป็นยาจะคือส่วนของ “เถาเทศลาก” เพราะมีลักษณะไม่แก่ หรืออ่อนเกินไปนักและมีรสชาติขมจัด แต่ถ้า เป็นเถาแก่จะแตกแห้ง รสฝืดอ่อน ไม่ขม หรือถ้าอ่อนเกินไปก็จะมีรสไม่ขมมาก

สรรพคุณ ในการบำรุงร่างกาย ทำให้ร่างกายแข็งแรง โดยเฉพาะเถาบอระเพ็ดจะมีสรรพคุณ แก้ไข้ ช่วยเจริญอาหาร น้ำผึ้ง มีสรรพคุณ ช่วยเจริญอาหาร และมะขามเปียก มีสรรพคุณช่วยในการขับถ่าย

สาขาที่ 5 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ การจัดทำถังขยะเปียกรักษ์โลก เป็นต้น

5.1 การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

ชื่อ	นายวรรณสิทธิ์	คำทะ
เลขประจำตัวประชาชน	35603-00748-051	
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2503	
ที่อยู่ เลขที่	126 หมู่ 1 ตำบลป่าสัก อำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา 56110	
เบอร์โทรศัพท์	0833-227-282	

ขั้นตอนการทำปุ๋ยชีวภาพ

นำเศษวัสดุธรรมชาติขี้วัว ปุ๋ยยูเรีย วางเป็นชั้น ใช้ดินโรย เพื่อกักตบน้ำหนัก จากนั้นนำ ผต.๑ ผสมกากน้ำตาลเพื่อไม่ให้ส่งกลิ่นเหม็นนำไปคั่นผสมน้ำให้เข้ากัน นำมารดให้เปียก เสร็จขั้นตอนชั้นที่ ๑ ทำชั้นที่ ๒ และชั้นที่ ๓ โดยทำตามขั้นตอนเหมือนชั้นที่ ๑ แต่ละชั้นมีความหนา ๓๐ - ๔๐ เซนติเมตร และใส่ท่อเพื่อระบายความชื้นและการรดน้ำต้องดูว่าวัชพืชแห้งหรือไม่แห้ง ถ้าแห้งก็นำน้ำรด (การกำหนดชั้นขึ้นอยู่กับสถานที่จัดทำ) จะทำการพลิกกองจะใช้ระยะเวลา ๑ เดือน พลิก ๑ ครั้ง การทำปุ๋ยในแต่ละครั้งใช้ระยะเวลาที่ได้ผลผลิต ๕ - ๖ เดือน หรือขึ้นอยู่กับการย่อยสลายของวัสดุ จะได้มีการพลิกทำให้การย่อยสลายง่าย (กรณีไม่พลิกกอง ทำให้การสลายของวัชพืชยากและใช้ระยะเวลานาน)

สาขาที่ 6 ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ การละเล่นพื้นบ้าน เช่นการขับร้อง สละล้อซอซึง

6.1 การเล่นดนตรีล้านนาสะล้อซอซึง

ชื่อ	นายสมศักดิ์ ปัญญจรี
เลขประจำตัวประชาชน	35603-00144-371
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 09 มิถุนายน 2521
ที่อยู่ เลขที่	260 หมู่ 4 ตำบลป่าสัก อำเภอกู่ซาง จังหวัดพะเยา 56110
เบอร์โทรศัพท์	0870-250-201

สะล้อซอซึง

ดนตรีพื้นเมืองภาคเหนือ หรือที่รู้จักกันในนาม “วงสะล้อ ซอ ซึง” ถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาวล้านนาที่มีความเป็นมายาวนานและได้รับการสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ความงดงามของเสียงดนตรีที่ขับขานผ่านเครื่องสายพื้นเมือง ไม่เพียงแต่สร้างความเพลิดเพลินให้แก่ผู้ฟัง แต่ยังสะท้อนถึงวิถีชีวิต อารมณ์ ความรู้สึก และความผูกพันในชุมชนล้านนาอย่างลึกซึ้ง

สะล้อ เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสี มีทั้งแบบสองสายและสามสาย และมักเป็นเครื่องดนตรีนำในการบรรเลง เสียงของสะล้อมีเสน่ห์และสามารถเลียนเสียงมนุษย์ได้ ทำให้ผู้ฟังรู้สึกอินไปกับบทเพลง ขณะที่ “ซอ” ไม่ใช่เครื่องดนตรี แต่หมายถึงการขับร้องบทเพลงที่มีสัมผัสคล้องจองกันตามจังหวะของเพลงซอแต่ละทำนอง ซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น ซอตั้งเสียงใหม่ ซอล่องน่าน หรือซอเงี้ยว ซอพม่า เป็นต้น การขับซอเป็นศิลปะที่ต้องอาศัยทักษะในการสื่อสาร ใช้คำพูดอย่างชาญฉลาด และต้องมีความเข้าใจในภาษาถิ่นเป็นอย่างดี เพื่อให้สามารถด้นสดและสื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้ง

ส่วนซึง เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีที่นิยมใช้ประกอบในวงดนตรีพื้นเมือง ทำจากไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้ประดู่ ไม้ชิงชัน หรือไม้แดง แต่ปัจจุบันมักใช้ไม้สักเพราะมีน้ำหนักเบาและดัดแปลงง่าย ซึ่งมีขนาดแตกต่างกันไป ตั้งแต่ซึงเล็ก ซึงกลาง ไปจนถึงซึงหลวง ซึ่งแต่ละขนาดจะให้เสียงและทำหน้าที่ต่างกันในวงดนตรี

สาขาที่ 7 ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือ ตำรา ตำรับอาหาร งานประพันธ์/บทประพันธ์ทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน บทเพลงต่างๆ เป็นต้น

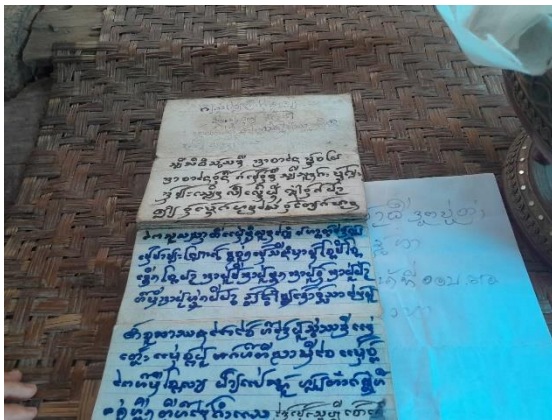
7.1 การพูดและเขียนภาษาโบราณ ภาษาล้านนา

ชื่อ	นายวัลลพ ใจคำ
เลขประจำตัวประชาชน	35704-00204-274
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2509
ที่อยู่ เลขที่	274 หมู่ 6 ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพะเยา 56110
เบอร์โทรศัพท์	0895-525-729

การพูดและเขียนภาษาโบราณ ภาษาล้านนา

ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน เป็นสิ่งที่สั่งสมและสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นหนึ่งสู่รุ่นหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวพันกับการดำเนินชีวิตตามวิถีทั้งในด้านวิถีชีวิต แนวคิด ค่านิยม และในด้านความเชื่อ ความศรัทธา พระพุทธศาสนาในช่วงระยะเวลาหนึ่งจากการพัฒนาประสบการณ์ การคิดค้น ศรัทธา ความเชื่อที่เป็นกรอบในการดำรงชีวิตแล้วบันทึกความรู้ด้วยอักษรของตนเพื่อถ่ายทอดเรื่องราวให้ดำรงอยู่สืบต่อไป ไบลานจึงเป็นมรดกที่ทรงคุณค่าทำหน้าที่รักษารวบรวมความรู้ไว้ สะท้อนให้เห็นถึงศิลปะและวัฒนธรรมของกลุ่มชนให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีเพื่อสร้างอนาคตที่รุ่งเรืองได้ ซึ่งจากไบลานอักษรธรรมล้านนาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวนที่จีปาละภณท์สถานบ้านคู้บัว ปราบกภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยวน

สาขาที่ 8 ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย พื้นบ้าน เป็นต้น

8.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม

ชื่อ	นายสมศักดิ์ ปัญญจรี
เลขประจำตัวประชาชน	35603-00144-371
วันเดือนปีเกิด	วันที่ 09 มิถุนายน 2521
ที่อยู่ เลขที่	260 หมู่ 4 ตำบลป่าสัก อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 56110
เบอร์โทรศัพท์	0870-250-201

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม

ภูมิปัญญา ด้านศาสนา ประเพณี และพิธีกรรม (พิธีกรรมงานประเพณี) ความรู้ความสามารถ นำสวดมนต์, ไหว้พระ, รับศีล, กล่าวคำถวายเครื่องไทยทาน, ศาสนพิธีต่าง

